

Forinden man nu gaar over til at fremsætte sine Indstillinger, skal det udtrykkelig bemærkes, at alle Kommissionens Medlemmer efter nøje Undersøgelse af det hele Retsforhold have den faste Overbevisning, at der udenfor de nedenfor fremhævede Tilfælde ikke paa noget som helst Punkt med nogen som helst Føje kan fremsættes nogen virkelig begrundet Anke mod Arvefæsteforholdets Forpligtelser.

ad I. Indtægter.

Hørsholm Distrikt.

I den historiske Fremstilling af Arvefæsteafgiften af Hørsholm Distrikt, (jfr. ovenfor Side 15 ff.*), vil Opmærksomheden straks fæstne sig ved, at den i de oprindelige Skøder i 3 Kornsorter, Rug, Byg og Havre, ansatte Landgilde af Rentekammeret i 1771 blev omskrevet til en Ydelse alene i Havre. Efter hvad ovenfor er oplyst, skyldtes den saaledes stedfundne Forandring dels et Hensyn til at hjælpe »den fattige Bonde« ved »en mild Behandling«, dels Hensynet til at tjene Kongens Interesse paa bedste Maade. Om end Amtsforvalteren nærmest syntes at have ladet sig lede af det første Hensyn, lagde Rentekammeret, tilskyndet af Søetaten, dog udelukkende Vægt paa den sidste Grund. Selv om det nu kan antages, at Bønderne — ifølge deres egne Udtalelser i Retten og Resultatet af Synsforretningen — paa det omspurgte Tidspunkt i Virkeligheden selv ønskede en Forandring som det skete, staar det dog paa den anden Side fast, at Rentekammeret undlod at indhente et udtrykkeligt Samtykke fra Fæstebønderne til denne Forandring i den tidligere, til Skøderne knyttede Kontrakt. Rentekammeret har altsaa paa egen Haand foretaget den nævnte Konvertering. Her er ikke Tale om, at et privat Kontraktsforhold har maattet ændres, fordi Lovgivningsmagten af en eller anden Grund havde ment at burde fastslaa en ny, med Kontrakten uforenelig Bestemmelse; det maa tvertimod siges, at Staten som Privatperson ensidig har forandret en tidligere afsluttet Overenskomst. Der kan ikke rejses Diskussion om, at en saadan Forandring — ganske uden Hensyn til dens Motiver — er uberettiget. Fæsternes Samtykke havde været nødvendigt, for at den gjorde Forandring kunde være lovlig; thi foruden at D. L. 3—13—14 udtrykkelig udtaler, at »ingen Bonde skal være pligtig til at levere andet, enten i Vare eller Penge, end som han staar for i Jordbogen«, er det ydermere udenfor al Tvivl, at de oprindelige Skøder af 1761, ligesom enhver anden gensidig Kontrakt, ikke i noget Punkt kunde forandres uden med begge Parters Vilje. Denne Regel maa i og for sig gælde uden Hensyn til Forandringens Følger; thi selv om Konverteringen maatte vise sig at blive til Bondens Fordel, burde det dog altid bero paa hans egen fri Vilje, om han vilde modtage den eller ikke. Men nu er det ydermere saaledes, at Forandringen har paalagt Bønderne større Byrde end oprindeligt vedtaget, jvfr. nærmere nedenfor.

Selv om Konverteringen, som nævnt, ikke kan finde sit Forsvar ved eller Berettigelse i de paa Omskrivningstiden forhaandsnværende, særlige og vanskelige Forhold, kan imidlertid det Spørgsmaal rejses, om ikke Omskrivningen senere maatte have vundet Retsgyldighed ved Hævd (Alderstidshævd). Kommissionen er dog i denne Henseende kommen til det Resultat, at der næppe foreligger nogen Opfordring for den til at forsøge paa at finde dette Spørgsmaals rette Løsning; thi selv om Besvarelsen blev bekræftende, burde Staten — efter Kommissionens Skøn — næppe i et Tilfælde som det foreliggende

*) nemlig Side 15 ff. i Kommissionens Betænkning, som ikke er medtaget her *in extenso*. Det samme gælder de tilsvarende Henvisninger i det følgende.